

De opfokstal is nooit af

Tekst: Geesje Rotgers – Foto's: NiekArt Fotografie

Voorlichters kunnen het allemaal mooi vertellen: met eenvoudige schema's illustreren zij de ideale lammeropfok. Maar de praktijk is weerbarstig, ervaren geitenhouders Adrie van Bentum uit Bunnik (links op de foto) en Paul (rechts) en Nieka de Gouw uit Vlijmen. Samen met geitenspecialist Jorg van den Hurk (ForFarmers, midden op de foto) bespreken zij de opfok.

In Bunnik, op het geitenbedrijf van Adrie van Bentum, is de lammertijd in volle gang. Toch vindt Adrie tijd om met Paul en Nieka de Gouw in gesprek te gaan over de lammeropfok. Bij Paul en Nieka in het Brabantse Vlijmen moet de lammertijd nog beginnen. Ook Jorg van den Hurk, geitenspecialist bij ForFarmers, is aangeschoven. De vier praktijkexperts gaan op zoek naar de geheimen van een ideale opfok.

De beste geiten aandedden

De lammeropfok begint al bij het dekken, daar zijn alle vier het over eens. Zowel Adrie als Paul en Nieka zijn selectief bij het aandedden van de geiten. Paul en Nieka fokken alleen voor eigen aanwas. Daarom worden alleen eerste- en tweedejaarsgeiten gedekt, oudere dieren niet meer. Verder letten zij erop dat de uitverkoren geiten een goed exterieur hebben: sterk beenwerk en een goed uier. Op het bedrijf worden geen dieren aangevoerd, ook geen bokken. Er is gekozen voor ki en niet voor een eigen bok, voor de

benodigde bloedversivering. Ook Adrie is selectief in het uitkiezen van de geiten die worden aandedd. "Een grote fout die ik gemaakt heb, is de aanschaf van een koppel oudere hoogdrachtige geiten. Dat was in 2011. Het bedrijf startte toen weer op, nadat het geruimd was vanwege de Q-koorts. Veel oudere dieren hadden de dracht niet goed doorstaan, wat zich uitte in allerlei transitieaandoeningen." Tegenwoordig worden alleen de op het oog beste geiten bij de bok gedaan. De bok wordt aangekocht, dit jaar wordt dat een Britse Toggenburger.

De eerste opvang

Adrie is erg tevreden over de grote kunststof 'aanleerbakken', waar hij dit lammerseizoen voor het eerst mee werkt. Er passen acht lammeren in en de bak is voorzien van een speen. De lammeren blijven er vijf dagen in, totdat de meest kritische periode voor ondermeer cryptosporidiose voorbij is. "Het grote voordeel van de bakken is, dat ik niet met mijn schoeisel tussen de dieren kom. Ook leren de

lammeren hierin snel zelf te drinken", zegt Adrie. Hij geeft aan ieder jaar wel iets te veranderen in de opfok. "De opfokstal is nooit klaar". Dat laatste wordt meteen bevestigd door Paul.

Voor de lammeren bij Adrie de grote aanleerbak inkomen, gaan ze eerst in een aanvoerbak. Hier wordt de worp direct na de geboorte ingezet; in deze bak krijgen de borelingen hun eerste verzorging. Alle pasgeborenen krijgen binnen enkele uren biest. Het liefst zou Adrie deze met de fles ingeven, maar arbeid is een knelpunt op dagen waarop veel lammeren worden geboren (zie ook kader). De eerste biest (150 cc) wordt daarom met de sonde gegeven. "Ik vind het erg belangrijk dat de lammeren snel na de geboorte biest krijgen, op deze wijze lukt dat." De tweede gift wordt wel met de fles gegeven. Paul en Nieka geven alle biest met de fles (5 procent van het lichaamsgewicht). Arbeid is op hun bedrijf eigenlijk steeds beschikbaar (zie kader). Tot nu toe wordt moederbiest gegeven, maar Paul overweegt over te stap-

Bij Paul en Nieka de Gouw staan de plastic opvangbakken op werkhooft. Het controlebord waarop te zien is welke lammeren biest hebben gehad, hangt ernaast.

Dit jaar werkt Adrie van Bentum voor het eerst met aanleerbakken, op hoogte. Zo hoeft hij niet met schoeisel tussen de dieren. De lammeren blijven er vijf dagen in.

Het controlebord van Nieka werkt met verschillende kleuren voor ochtend, middag en avond en alle handelingen rondom een lam worden bijgehouden.

pen op kunstbiest, vanwege paratbc. Koeienbiest vindt hij geen optie. Enerzijds omdat paratbc ook bij runderen voorkomt, anderzijds vanwege de grote verpakkingen. Dat geeft veel gedoe met invriezen en ontdooien. Ook krijgen de lammeren, liefst al met de biest, 10 druppels vitamine D (gewoon van de Hema).

Het controlebord van Nieka

De eerste opvang van de lammeren is de zorg van Nieka. Omdat in de drukke lammerijd meer mensen bijspringen bij de opvang, wordt gewerkt volgens een vast protocol. En alle handelingen worden nauwkeurig bijgehouden op een groot whiteboard. “Zo weet

kleur van de dag’ over de rug, zodat ook hier geen vergissingen worden gemaakt. Ieder hok is voorzien van drie spenen. Om verdringing bij de spenen te voorkomen, zijn er tussenschotjes geplaatst, zodat de lammeren rustiger kunnen drinken.

Na vier dagen verhuizen de lammeren naar een ruim hok. Dit hok is zo nodig met tussenschotten op te delen in vier aparte hokken. Paul en Nieka hebben bewust gekozen voor een roostervloer. Enerzijds omdat het schoonmaken minder arbeid kost. En anderzijds omdat stro gemakkelijk natte plekken geeft. “Wij maken de roosters vaak schoon, dan zetten we de geiten zo lang in een ander hok”, vertelt Nieka. Adrie wil weten wat de

tiende dag. Vroeger onthoornen raadt hij af. “Dan doorstaan de dieren de ingreep minder goed”, is zijn ervaring. Bij Paul en Nieka wordt gemiddeld nog wat later onthoorned, tussen twee en drie weken leeftijd. Dit is ook het moment waarop het oornummer wordt aangebracht. “De dieren zijn op dat moment toch al verdoofd.” Tot die tijd dragen de lammeren een nummer om de hals. Ook het later behandelen heeft bijgedragen aan de afname van de gewrichtsontstekingen, denkt Paul.

De opfok van geitenlammeren blijft een uitdaging. Is een probleem opgelost, dan is er weer wat anders wat de kop opsteekt. Op het bedrijf van Paul en Nieka worden nog wel eens ki-bokjes gezien met krom groeiende pootjes. De oorzaak is niet helder. Jorg geeft aan dat dit op meer bedrijven wordt gezien, meer bij bokjes en meer bij een roostervloer. Is er een erfelijke factor in het spel?

Buizen zuigen de lucht onder de roosters af

iedereen of alle lammeren alle voedingen en behandelingen hebben gehad”, vertelt Nieka. Er wordt gewerkt met verschillende kleuren viltstift: rood voor de ochtend, zwart voor de middag en blauw voor de avond. “Zodra iets is gebeurd, wordt dat meteen op het bord geschreven.” Op het bord is dan ook op ieder moment te zien welke lammeren nog een fles tegoed hebben.

Vervolgens gaan de lammeren naar een ‘aanleerhok’, met roostervloer, voor een verblijf van vier dagen. “In het verleden hadden we relatief veel lammeren met gewrichtsontsteking, dat zien wij nu bijna niet meer”, vertelt Paul. Er zitten zo’n 25 tot 30 leeftijdgenoten in een hok. De groep krijgt een streep in ‘de

roosters en regelmatige schoonmaak doen met de luchtvochtigheid in de stal. Geeft dat geen longproblemen? De Brabantse geitenhouders hebben daar een mooie oplossing voor gevonden: er zijn buizen geplaatst die de lucht onder de roosters afzuigen. Verontreinigingen, zoals ammoniak en vocht, worden hiermee bij de bron afgevoerd. Longproblemen komen daardoor vrijwel niet voor. Verder wordt er iedere dag kalk gestrooid over de roosters. Dit gebeurt middels een zeeffe aan een lange stok, zodat het hok niet betreden hoeft te worden.

Diergezondheid

Bij Adrie worden de dieren onthoorned op de

Succes lammeropfok

Wat is nu het grootste geheim van de lammeropfok? De vier hoeven daar geen moment over na te denken: het totaalpakket. Elke maatregel heeft effect. En erg consequent werken, alle lammeren moeten dezelfde goede behandeling krijgen. ✓

De roostervloer bij Paul en Nieka de Gouw. Eronder liggen buizen die de lucht afzuigen, waardoor ammoniak en vocht snel worden afgevoerd.

Van Bentum in Bunnik

- Aantal geiten: 950
- Aantal geiten dat dit seizoen aflammert: 375
- Duur lammerperiode: 3 weken. Op piekdagen lammeren soms 50 geiten af. Op piekdagen is arbeid een knelpunt.
- Arbeid: Tijdens de lammerperiode beschikt het bedrijf over een melker van de bedrijfsverzorging. Verder springt de vrouw van Adrie op piekdagen bij. Adrie zou graag een stagiaire hebben in de lammertijd en meldt zich jaarlijks als stagebedrijf, maar tot nu toe is het niet gelukt een stagiaire te krijgen.

De Gouw in Vlijmen

- Aantal geiten: 1.200
- Aantal geiten dat dit seizoen aflammert: 300
- Duur lammerperiode: 8 weken. Geiten en bokjes krijgen exact dezelfde behandeling. Op het bedrijf wordt alles in het werk gesteld om zwakke lammeren te redden.
- Arbeid: voldoende aanwezig. Tijdens de lammerperiode is er een stagiair(e). Ook zijn er voldoende familieleden die op drukke dagen willen bijspringen.
- Meer informatie over dit bedrijf: www.facebook.com/geitenmelkerijpn